

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston kuuleminen

7.10.2015

Käsiteltävä aihe: Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 talousarvioksi

Maatalouden kannattavuus ja talousarvioesityksen 2016 vaikutukset kannattavuuteen

Perttu Pyykkönen
Pellervon taloustutkimus PTT

Kannattavuuskehitykseen vaikuttavat tekijät

Maatalouden kokonaistuloista noin kaksi kolmasosaa on tuotetuista tuotteista saatavia myyntituloja. Viime vuosikymmenen loppupuolelta lähtien maataloustuotteiden hinnat ovat vaihdelleet merkittävästi aikaisempaa enemmän. Siten myös myyntitulot vaihtelevat selvästi aikaisempaa enemmän. Tämä on myös tärkein kannattavuuden vaihteluun vaikuttava tekijä.

Maatalouden kokonaistuloista loput, eli noin kolmasosa, tulee maataloudelle maksettavista tuista. Jos tuissa tapahtuu merkittäviä muutoksia, niilläkin on kiistaton vaikutus maatalouden kannattavuuteen.

Markkinanäkymät vuosille 2015 - 2016

Maatalouden markkinanäkymiä hallitsee tuottajien näkökulmasta heikko tuottajahintakehitys kaikissa tuotantosuosunnissa. Heikon tuottajahintakehityksen taustalla on monia tekijöitä. Yleinen talousnäkökymä vaikuttaa kysyntään ja se on Suomessa parantumassa vain hitaasti. EU:ssa kasvu on nopeampaa, mutta toisaalta Aasian kasvu on hiipunut.

Myös tarjonta on kasvanut. Maailmalla on saatu varsin hyvä viljasato jo useana vuonna peräkkäin. Maidontuotanto on kasvanut kaikissa päävientimaissa (EU, Uusi-Seelanti, USA). EU:n maidon tuotannon kasvun taustalla on poistunut maitokiintiöjärjestelmä. Myös lihantuotanto on kasvanut. EU:n ja erityisesti Suomen näkökulmasta myös

Ukrainan kriisin seurauksena Venäjän asettamilla vastapakotteilla on ollut suuri vaikutus markkinatilanteeseen.

Kun kysyntä ei ole kasvanut tarjontaa vastaavasti, ovat maailmanmarkkinahinnat laskeneet. Venäjän vastapakotteiden vaikutus on tullut montaa kautta. Suoria tulonmenetyksinä on syntynyt, kun Venäjälle vietyihin tuotteisiin käytetty maito on pitänyt viedä heikommin kannattavina tuotteina muualle. Lisäksi markkinahintojen lasku on pienentänyt tuloja muualle viennistä. Myös tarjonta EU:n sisämarkkinoilla on kasvanut, joka sekin on vaikuttanut hintatasoon paitsi vientimarkkinoilla niin myös kotimarkkinoilla.

Seuraavassa on kuvattu tuotannon ja tuottajahintojen muutoksia vuosina 2015-2016 PTT:n 6.10.2015 julkistetun ennusteen mukaisena (ks. www.ptt.fi). Tuottajahintaennusteet on koottu sanallisen osuuden jäljessä olevaan taulukkoon.

Viljan hinnat ovat laskeneet tänä vuonna selvästi maailman hyvien satojen ansiosta. Suomessa korjuuolot ovat olleet erittäin vaikeat ja osa sadosta jäänee korjaamatta tai ainakin sen laatu on heikko. Ensi vuonna hintatason odotetaan kohentuvan jonkin verran.

Maidontuotanto kasvaa Suomessa edelleen tänä vuonna. Tuottajahinnan arvioidaan pysyvän likimain sillä tasolla, mille se on alkuvuodesta laskenut. Maailmanmarkkinatilanteen odotetaan paranevan vasta pitkällä ensi vuoden puolella, jolloin hinnat kääntyisivät nousuun myös Suomessa. Tuotannosta luopumisen odotetaan kiihtyvän loppuvuodesta ja ensi vuoden aikana.

Sianlihan markkinatilanne on ollut haastava jo pitkään. Sianlihan tuotanto kuitenkin kasvaa Suomessa kuten muuallakin EU:ssa tänä vuonna. Kasvun taustalla on sekä eläinaineksen parantuminen että tuotannon hidas sopeuttaminen markkinoiden muutokseen. Ensi vuonna sianlihan tuotannon heikko kannattavuus kääntää tuotannon laskuun. Myös hintatason odotetaan kohentuvan hieman.

Siipikarjanlihan tuotanto jatkaa tasaista kasvuaan. Kulutus sen sijaan kasvaa tuotantoa nopeammin ja ylittää kotimaisen tarjonnan tänä vuonna jo selvästi. Ensi vuonna tuotanto kasvaa hieman, jolloin kysyntä ja tarjonta ovat paremmin tasapainossa. Tuottajahinta seuraa sianlihan hintaa. Naudanlihan tuottajahinta ei ole pudonnut yhtä paljon kuin sian- ja siipikarjanlihan hinnat, koska markkinatilanne on tasapainoisempi.

Hintojen muutos 2015-2016 (PTT:n ennuste)

	2015	2016
Leipävehnä (satovuosi)	15 %	6 %
Ohra (sv)	3 %	7 %
Kaura (sv)	3 %	4 %
Maito	-16 %	3 %
Sika	-8 %	1 %
Siipikarja	-5 %	3 %
Nauta	-3 %	1 %
Lannoitteet	-2 %	-1 %
Eläinten rehut	-4 %	1 %
Energia	-7 %	2 %

Tulo- ja kannattavuuskehitys

Tuotantomäärien ja tuottajahintojen lisäksi maatalouden tulokehitykseen vaikuttaa kustannusten kehitys. Tuottavuuden kasvu edesauttaa tilojen sopeutumista pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä tuotantopanosten hintojen muutoksilla on paljon suurempi merkitys.

Pitkään laskussa olleet tuotantopanosten hinnat jatkavat laskuaan vielä tänä vuonna. Eniten tuotantopanoksista laskee energian hinta. Myös rehun hinnat ovat laskeneet. Ensi vuonna rehujen ja energian hintojen arvioidaan kuitenkin nousevan hieman. Panoshintojen lasku ei riitä korvaamaan kuin murto-osan tuottajahintojen laskusta.

Niinpä tuottajahintojen lasku päätuotantosuunnissa painaa yrittäjätuloa tänä vuonna roimasti alaspäin. PTT:n arvion mukaan kansantalouden tilinpidon mukainen maatalouden yrittäjätulo pienenee tänä vuonna noin neljänneksen jääden alle 600 milj. euroon. Ensi vuonna yrittäjätulon lasku taittuu, mutta yrittäjätulo jää edelleen alle 600 milj. euron.

Talousarvion vaikutukset maatalouden kannattavuuteen

Maatalouden tukijärjestelmä on muuttunut Euroopan Unionin yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistuksen myötä. Suurimmat muutokset koskivat ympäristökorvausta, joka saattoi vaikuttaa tilojen käyttäytymiseen ja tuotantopäätöksiin jonkin verran. Nyt tilanne lienee kuitenkin vakiintunut eikä suuria muutoksia tuen kokonaismäärään ole tulossa ensi vuodelle.

Talousarvion keinot parantaa maatalouden tulokehitystä ovat varsin rajalliset. EU:n ja Suomen valtion myöntämällä kriisituilla voidaan kompensoida vain hyvin pieni osa markkina-tilanteen muutoksista aiheutuneista tulonmenetyksistä.